

QORTI TAL-APPELL

IMĦALLFIN

**S.T.O. PRIM IMHALLEF MARK CHETCUTI
ONOR. IMĦALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMĦALLEF ANTHONY ELLUL**

Seduta ta' nhar l-Erbgħa, 30 ta' Ġunju, 2021.

Numru 5

Rikors numru 106/20/1 JVC

Edwin Cilia

v.

Melina Cilia

Preliminari:

1. Fl-4 ta' Frar 2020 l-attur Edwin Cilia ppreżenta rikors ġuramentat quddiem il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fejn spjega li hu u l-konvenuta kienu sseparaw definittivament permezz ta' sentenza tal-Qorti tal-Appell¹ u anke ddivorzjaw permezz ta' digriet mogħti mill-Qorti Ċivili (Sezzjoni

¹ Dok A – Q. Appell 28.09.2012 (38/04/NC), fol 5 et seq.

Familja)². Spjega wkoll li fil-kawża għas-separazzjoni personali qatt ma saret talba *ad hoc* biex il-konvenuta tiġi ordnata tiżgombra mill-fond 147, College Street, Mosta, li fih kienu jabitaw u li huwa proprjeta` parafernali tiegħu³ u għalhekk il-Qorti Ċivili – Sezzjoni Ċivili u sussegwentement il-Qorti tal-Appell ma daħlux f'tali materja. Żied jgħid li l-konvenuta qiegħda tirrifjuta li tivvaka mill-imsemmi fond minkejja li għandha diversi proprjetajiet oħra derivanti minn wirt, u inoltre fil-*causa mortis*⁴ ta' ommha l-istess konvenuta ddikjarat bħala r-residenza ordinarja tagħha l-fond 10, Bognor Beach f'Buġibba u mhux il-fond in kwistjoni. Qal li minkejja li ġiet interpellata tivvaka (permezz ta' żewġ ittri ufficjali⁵ mill-fond in kwistjoni hija għadha tippretendi li żżomm il-pussess tiegħu. Għalhekk permezz tal-kawża odjerna talab lill-Prim'Awla tal-Qorti biex:

“(1) Tiddikjara u tiddeċiedi li l-fond 147, College Street, ġewwa l-Mosta, huwa proprjeta tar-rikorrent;

(2) Tiddikjara u tiddeċiedi illi l-konvenuta qed tokkupa l-fond fl-indirizz 147, f'College Street ġewwa l-Mosta mingħajr ebda titolu validu fil-liġi;

(3) Konsegwentement tordna lill-konvenuta sabiex fi żmien qasir u perentorju tallontana ruħha mill-istess fond, stante li din hija proprjeta` tar-rikorrent; b'dana li fin-nuqqas, tordna li l-istess konvenuta tiġi żgumbrata mill-istess fond bl-intervent tal-Pulizija u l-Marixxalli.

Bl-ispejjeż kontra l-konvenuta li minn issa hija ngunta in subizzjoni.”

2. Fit-8 ta' Mejju 2020 l-attur ippreżenta l-affidavit tiegħu.

² Dok B – Qorti Ċivili 27.02.2019 (238/18/AGV), fol 18 et seq.

³ Dok C – kuntratt ta' diviżjoni 16.05.1989 (qabel iż-żwieġ li seħħ fit-12.05.1991), fol 23 et seq.

⁴ Dok D – kopja tal-*causa mortis* datata 25.11.2009, fol 30.

⁵ DOK E u F datati 02.02.2016 u 27.09.2019, fol 32 u 33 rispettivament.

3. Fl-10 ta' Awwissu 2020 il-konvenuta pprezentat ir-risposta ġuramentata tagħha li taqra hekk:

“1. Illi preliminarjament, din il-Qorti ma għandhiex il-kompetenza tittratta kawża dwar id-dar matrimonjali u dana peress li hi il-Qorti Ċivili (Sezzjoni tal-Familja) li għandha l-jedd li tiddeċiedi min o meno jibqa' jabita fid-dar matrimonjali u mhux din il-Qorti.

2. Illi mingħajr preġudizzju għas-suespost, mhux minnu li l-mara ma għandha l-ebda titolu li jiswa fil-liġi fuq il-fond u dana peress illi għalkemm mhux kontestat li l-proprjeta` hija parafernali tal-attur, il-fond mertu tal-kawża għadu d-dar matrimonjali u dana tenut kont li ma hemm l-ebda dikjarazzjoni bil-kontra ta' dan, u prevja li jkun hemm tali dikjarazzjoni l-esponenti tgawdi d-dritt li tibqa' tabita fid-dar matrimonjali ai termini tal-Kap 16 tal-Liġijiet ta' Malta.

3. Illi t-talbiet għandhom jiġu mi ċħuda ukoll minħabba li d-dritt tal-esponenti saħansitra ġie kristallizat mill-Qorti tal-Appell fis-sentenza li kellhom il-partijiet bejniethom data 28 ta' Settembru 2012 Appell Ċivili Numru 38/2004/1 fl-istess ismijiet fejn iddeċidiet hekk: *“li mara mizzewġa għandha jedd indipendenti li tibqa' tgħix fid-dar matrimonjali wara s-separazzjoni anke jekk dak il-fond huwa proprjeta` parafernali ta' zewġha.”*

4. Illi l-esponenti m'għandhiex tbat i spejjeż ta' din il-kawża.

5. Salv eċċezzjonijiet oħra permissibbli mil-liġi.”

4. Fis-seduta tal-15 ta' Settembru 2020 il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili ordnat l-inverzjoni tal-provi fir-rigward tal-ewwel eċċezzjoni. Il-kawża ġiet differita:

“għad-19 ta' Novembru 2020 f'11.50am sa 12:10pm għall-provi kollha tal-partijiet, tibda' l-intimata dwar l-istess eċċezzjoni u trattazzjoni jekk ikun il-każ.”

5. Fis-seduta tad-19 ta' Novembru 2020 il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili, wara li rat li la dehret il-konvenuta u lanqas id-difensur tagħha, u wara li rat il-verbal preċedenti, iddikjarat magħluqa l-provi tal-konvenuta dwar l-

ewwel eċċezzjoni. Id-difensur tal-attur iddikjarat li salv għall-affidavit diġa` esebit mill-attur dwar l-ewwel eċċezzjoni ma kienx fadal provi. Fit-trattazzjoni d-difensur tal-attur għamlet riferenza għal Dok D (il-*causa mortis* ta' omm il-konvenuta) fejn il-konvenuta ddikjarat li hija residenti f'Buġibba, limiti ta' San Pawl il-Baħar (u allura mhux fil-fond 147, College Street, Mosta, mertu ta' din il-kawża). Wara tali trattazzjoni:

“L-ewwel Qorti rat id-dokumentazzjoni kollha fl-atti, rat illi l-kawża ta' separazzjoni personali bejn il-partijiet infetħet fis-sena 2004, jirriżulta għalhekk illi fid-dikjarazzjoni li saret fl-2009 u cioe` wara s-separazzjoni de facto, l-intimata ddikjarat li r-residenza tagħha ma kinitx il-fond 147, College Street, il-Mosta, iżda fond ġewwa Bugibba. Tqis għalhekk illi sa minn dak iż-żmien il-fond in kwistjoni ex admissis mill-intimata ma kienx qed jintuża minnha bħala l-fond matrimonjali. Tgħaddi sabiex tiċċad l-ewwel eċċezzjoni tal-inkompetenza ta' din il-Qorti u tordna l-prosegwiment tal-kawża fil-mertu.

Il-kawża qed tiġi differita għall-provi kollha li fadal tar-rikorrent għall-4 ta' Marzu 2021 fis-12:40pm.

Aktar tard u cioe` f'12:20pm dehret Dr Maxilene Pace li ħadet konjizzjoni tal-verbal.”

6. Il-konvenuta ħassitha aggravata bid-deċiżjoni tal-ewwel Qorti fir-rigward tal-ewwel eċċezzjoni tagħha u għalhekk fit-30 ta' Novembru 2020 intavolat appell quddiem din il-Qorti fejn talbitha:

- (i) Tilqa' l-ewwel aggravju u tħassar is-sentenza preliminari/digriet mogħti mill-ewwel Qorti fid-19 ta' Novembru 2020 u ttrinvija l-atti lura lill-ewwel Qorti għad-deċiżjoni skont il-liġi fuq l-eċċezzjoni tal-inkompetenza;
- (ii) Fin-nuqqas li tilqa' l-ewwel aggravju, tħassar is-sentenza

preliminari/digriet mogħti mill-ewwel Qorti fid-19 ta' Novembru 2020 u tilqa' l-ewwel eċċezzjoni preliminari tagħha u tiddikjara li l-ewwel Qorti m'għandhiex il-kompetenza li tisma' din il-kawża;

(iii) Fin-nuqqas li tilqa' l-aggravji hawn fuq esposti, tilqa' t-tielet aggravju u tgħaddi biex tħassar is-sentenza preliminari/digriet mogħti mill-ewwel Qorti fid-19 ta' Novembru 2020 u tirrorvija l-atti lura lill-ewwel Qorti għad-deċiżjoni skont il-liġi fuq l-eċċezzjoni dwar il-kompetenza.

Bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-attur appellat.

7. **L-aggravji** tal-konvenuta huma s-segwenti:

(i) **L-ewwel aggravju:**

Fl-ewwel lok tilmenta bil-fatt li ma ngħatatx l-opportunita` li tressaq il-provi tagħha u/jew tittratta l-ewwel eċċezzjoni u dan imur kontra l-prinċipju ta' smiġħ xieraq u ċioe` l-prinċipju ta' *audi alteram partem*.

Tenfasizza li s-seduta tad-19 ta' Novembru 2020 kienet proprju f'dak il-perjodu fejn il-qorti kienet qiegħda topera waqt il-pandemija tal-COVID-19. Tfakkar li l-Prim Imħallef kien ta struzzjonijiet biex kemm jista' jkun partijiet f'kawża ma jattendux għas-seduti sakemm ma jkunx biex jixhdu:

tgħid li dan jispjega n-nuqqas tagħha fis-seduta. Kwantu għad-difensur tagħha hija taċċenna għall-fatt li dehret għas-seduta tad-19 ta' Novembru 2020 biss ftit minuti tard u tħossha aggravata li f'temp ta' ftit minuti l-ewwel Qorti ddikjarat il-provi tagħha magħluqa u tat deċiżjoni fir-rigward tal-ewwel eċċezzjoni tagħha.

(ii) It-tieni aggravju:

Fit-tieni lok tgħid li bla preġudizzju għall-ewwel aggravju, l-ewwel Qorti kienet skorretta meta ċaħdet l-ewwel eċċezzjoni tagħha dwar l-inkompetenza u ppronunzjat ruħha fuq id-dar matrimonjali tal-partijiet abbażi tad-Dok D (il-*causa mortis* ta' ommha) u (i) iddikjarat il-provi magħluqa u (ii) ma ħaditx konjizzjoni tal-bqija tad-dokumenti in atti, senjatament is-sentenza ta' bejn il-partijiet (Dok A) li minnha jirriżulta ċar u ampju li l-fond mertu tal-kawża huwa d-dar matrimonjali. Hija tiċċita s-segweni bran minn tali sentenza:

“Dwar dan il-fond l-attur ħassu aggravat bil-fatt li minkejja li ġie dikjarat fis-sentenza li d-dar matrimonjali hija proprjeta` tiegħu, l-ewwel Qorti ma stabbilietx terminu sabiex il-konvenuta tivvaka mid-dar. Fuq dan il-punt, din il-Qorti tirrileva, pero` li l-attur fir-rikors promutur tiegħu, ma talabx li l-konvenuta martu tiġi ordnata tiżgombra mill-proprjeta` parafernali tiegħu, u talba simili ma tistax tinkwadra ruħha fit-talba generali li hu ressaq biex il-Qorti tagħti dawk il-provvedimenti oħra opportuni. Kieku l-attur talab l-iżgumbrament, dik it-talba generali u aċċessorja, setgħet tintuża biex il-Qorti tiffissa l-modalitajiet u t-terminu għall-iżgumbrament, pero` ma tistax tintuża biex toħloq “talba” ġdida. Ġia intwera, li fil-kamp ċivili, il-Qorti hi marbuta bil-kawżali u lanqas fit-talbiet ma l-attur għamel aċċenn li ried lil martu tivvaka d-dar matrimonjali wara s-separazzjoni. Mara mizzewġa għandha jedd indipendenti li tibqa' tgħix fid-dar matrimonjali wara s-separazzjoni,

anke jekk dak il-fond huwa proprjeta` parafernali ta' żewġha, u dan sakemm il-Qorti ma ttiprovdi mod ieħor. Min jitħalla jgħix fid-dar matrimonjali, hi materja li l-Qorti tista' tidhol fiha, hi ta' min hi dik id-dar, pero` biex tidhol f'dik il-materja jrid isirilha talba għal daqshekk, mentri f'dan il-każ dan ma sarx."

(iii) It-tielet aggravju:

Finalment issostni li l-ewwel Qorti kienet żbaljata meta seduta stante tat sentenza ġol-verbal tad-19 ta' Novembru 2020. Tgħid li ħassitha aggravata bil-mod kif l-ewwel Qorti tat sentenza seduta stante meta ma kienx hemm proġettat li dan ikun il-każ.

Tagħmel riferenza għall-Artikolu 195(2)(a)(ii) tal-Kap. 12 fejn *inter alia* hemm provdut li d-data proġettata tas-sentenza trid tkun pjanata bil-quddiem.

Tagħmel ukoll riferenza għall-Artikolu 201 fejn hemm stipulat li jekk il-konvenut jew id-difensur tiegħu jonqos li jidher, il-kawża tista' tiġi maqtugħa skont il-liġi fuq l-atti li jkun hemm wara s-smiġħ ta' dik ix-xieħda li l-Qorti tista' tqis li tkun meħtieġa għad li huwa ma jkunx deher; f'dan ir-rigward pero` targumenta li lanqas ma wieħed jista' ai termini ta' dan l-artikolu jippretendi li l-ewwel Qorti, speċjalment f'kawża fejn qed jintalab żgumbrament, u fi żmien ta' pandemija fejn il-qorti qiegħda taħdem f'kundizzjonijiet partikolari ħafna, tgħaddi daqshekk leġġerment biex ixxejjen kull dritt ta' smiġħ xieraq previst mil-liġi.

Inoltre ssostni li kwistjoni dwar kompetenza kellha tiġi deċiża b'sentenza u mhux b'digriet, u għalhekk l-ewwel Qorti kellha tippronunzja ruħha f'sentenza appożita u mhux f'verbal fis-seduta.

Tispjega li hija ma kellha l-ebda triq għajr li tippreżenta dan l-appell, li peress li jirrigwarda l-kwistjoni tal-kompetenza ma jinħtieg l-ebda permess għall-appellabilita` tiegħu iżda jimmerita li jingħata provvedimenti sabiex tiġi regolata l-irregolarita` tiegħu.

8. Fit-22 ta' Diċembru 2020 l-attur ippreżenta r-risposta tal-appell tiegħu fejn ta r-raġunijiet tiegħu għaliex id-*"digriet"* mogħti mill-ewwel Qorti huwa ġust u jimmerita konferma *in toto*. Isostni li l-appell tal-konvenuta għandu jiġi kkonsidrat bħala appell frivolu u vessatorju u jiġi miċħud bl-ispejjeż taż-żewġ istanzi kontra l-istess appellanti.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti:

It-tielet aggravju:

"Deciżjoni dwar l-ewwel eċċezzjoni ingħatat meta l-kawża kienet tħalliet biss għall-provi/ trattazzjoni fir-rigward, u in oltre ingħatat ġol-verbal tad-19 ta' Novembru 2020"

9. Din il-Qorti jidhrilha li huwa opportun li tgħaddi mall-ewwel biex

tikkonsidra t-tielet aggravju.

10. F'dan l-aggravju l-konvenuta tilmenta bil-fatt li l-kawża kienet differita għad-19 ta' Novembru 2020 għall-provi u għat-trattazzjoni u mhux ukoll għad-deċiżjoni dwar l-ewwel eċċezzjoni. Tilmenta wkoll bil-fatt li l-ewwel Qorti ddisponiet mill-eċċezzjoni tal-inkompetenza proprju fil-verbal tad-19 ta' Novembru 2020. Apparti li tikkummenta li mhux ċar jekk id-deċiżjoni li tat l-ewwel Qorti hix "**sentenza preliminari**" jew "**digriet**" minħabba l-forma dubjuża ta' kif ingħatat, tenfasizza li l-ewwel eċċezzjoni dwar l-inkompetenza kellha tiġi deċiża permezz ta' sentenza appożita u mhux verbal. Jidher allura li dak li qed tipprova tgħid il-konvenuta hu li d-"**deċiżjoni**" tal-ewwel Qorti (hi x'inh) hija nulla stante li ma ngħatatx skont il-forma meħtieġa mil-liġi.

11. L-attur appellat da parti tiegħu jgħid li d-deċiżjoni mogħtija mill-ewwel Qorti u li l-konvenuta qed tittanta tappella minnha, hija fil-fatt "**digriet**". F'dan ir-rigward jgħid li tali "digriet" mhux wieħed minn dawk indikati fis-sub-inċiżi 1 u 2 tal-Artikolu 229 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta. Isostni li hija ma setgħet qatt tintavola l-appell odjern: jgħid li anke jekk għall-grazzja tal-argument kellu jitqies li setgħet tappella ai termini tal-Artikolu 229(3), jirriżulta ben ovvju li ma segwietx il-proċedura sancita mil-liġi fl-istess subinċiż (cioe` wara li jkun ingħata permess speċjali in segwitu għal talba biex isir appell quddiem il-Qorti tal-Appell) u għalhekk

I-appell jiġi li huwa irritu u null.

12. Jibda' biex jingħad illi l-Artikolu 730 tal-Kap. 12 tal-Liġijiet ta' Malta jipprovdi illi:

“L-eċċezzjoni ta' inkompetenza jew ta' illeġittimità ta' persuna, u l-eċċezzjonijiet ta' transazzjoni, arbitraġġ, res judicata, preskrizzjoni jew nullità ta' atti, għandhom jiġu deċiżi b'kapi għalihom, qabel, jew flimkien mas-sentenza fuq il-meritu.”

13. Dan ifisser li l-ewwel Qorti kellha tidisponi mill-eċċezzjoni tal-inkompetenza permezz ta' sentenza preliminari appożita jew permezz ta' kap separat fis-sentenza finali (u mhux permezz ta' digriet, kif jikklassifika d-deċiżjoni tal-ewwel Qorti l-konvenut appellat.) Il-mod informali li bih l-ewwel Qorti ddisponiet mill-imsemmija eċċezzjoni - permezz ta' paragrafu spontanju f'verbal, li lanqas biss ma jkun iffirmit mill-Imhalled sedenti, iżda mid-deputat registratur - imur kontra n-norma proċedurali. Ċertament li d-deċiżjoni in kwistjoni ma tistax titqies bħala sentenza preliminari. Fil-fatt lanqas ma jidher li huwa applikabbli d-dispost tal-Artikolu 790:

“Meta quddiem qorti fi grad ta' appell tingieb 'il quddiem eċċezzjoni tan-nullità tas-sentenza appellata, dik l-eċċezzjoni ma għandhiex tintlaqa' jekk is-sentenza tkun ġusta fis-sustanza tagħha, ħlief jekk l-eċċezzjoni tkun ibbażata fuq nuqqas ta' ġurisdizzjoni jew fuq nuqqas ta' ċitazzjoni, jew fuq illeġittimità ta' persuna jew fuq li s-sentenza tal-ewwel qorti hija extra petita jew ultra petita jew fuq kull difett ieħor li jippreġudika l-jedd ta' smiġħ xieraq.

propriu għaliex id-deċiżjoni li permezz tagħha l-ewwel Qorti ddisponiet

mill-ewwel eċċezzjoni lanqas biss tista' tissejjaħ "sentenza".

Ara f'dan is-sens **Tomlin Company Limited v. Jon David Limited**, App
Inf 20/10/2003.

Deċide

14. Għal dawn il-motivi din il-Qorti tilqa' l-appell tal-konvenuta, tħassar id-deċiżjoni tal-ewwel Qorti dwar l-ewwel eċċezzjoni (konsistenti f'paragrafu li jinsab fil-verbal tad-19 Novembru 2020) u tirrorvija l-atti lura lill-ewwel Qorti għad-deċiżjoni skont il-liġi fuq l-eċċezzjoni dwar l-inkompetenza.

15. Spejjeż jibqgħu bla taxxa fic-cirkostanzi.

Mark Chetcuti
Prim Imhalled

Giannino Caruana Demajo
Imhalled

Anthony Ellul
Imhalled

Deputat Registratur
rm